

ნომადი ბართაია

ეტიმოლოგიური ძიებანი

თ რ ო ბ ა

თრობა როგორც ახალ, ისე ძველ ქართულ ლექსიკონებში ასეა განმარტებული: სახელი თვრება ზმნის მოქმედების; და თ რ ო ბ ა - სიმთვრალის ქმნა;²: თ რ ო ბ ა - თ ვ რ ა (ვსთვრები, მთრავს), შეღვინიანება, შებრუება ღვინისგან...³ თრობა მთვრალობა, მომთვრალე, მათრობელი.⁴ თ რ ო ბ ა - დათ(ვ)რობა, დამათრობელი, დამთვრალი, გადამთვრალი, მათრობელი მთვრალობა, მომთვრალე, სათრობელი.⁵

„ძველ ქართულში გვაქვს თ უ ე რ/თრ- ვარიანტთა მონაცვლეობა (თრ<თურ<თუერ-ძველი ქართულისათვის დამახასიათებელი მორფოფონეტიკური წესის მიხედვით).“⁶

ენათმეცნიერები (ო.უორდროპი,⁷ ვ.თოფურია,⁸ ჰ.ფენრიხი და ზ.სარჯველაძე) ქართულ თ უ ე რ ძირის ეკვივალენტად სვანურ თრ-თ-ლითრ-ე. „სმას“ მიიჩნევენ; ხუ-ი-თრ-ე, „ვსვამ“; ლე-თრ-ე „სასმელი“; ლი-თ-უნე „დაღვინება“.⁹

თუმცა შევიშნავთ, რომ სვანური ლი-თრ-ე ნიშნავს სმას და არა თრობას. აკლიმოვი საერთო ქართველური ფუძე ენისათვის აღადგენს არქექტიპს თრ“.¹⁰

ჩვენი ყურადღება მიიპყრო ერთმა გარემოებამ, გვეჩვენება, რომ თ რ ო ბ ა ს ყოველთვის ერთნაირი სემანტიკური დატვირთვა არ გააჩნია, როგორც ამას გვთავაზობენ ქართული ლექსიკონები. მაგალითისათვის მოვიტანთ ერთ ამონაბრძანს გიორგი მთაწმინდელის თხზულებიდან „იოანესა და ექვთიმეს ცხოვრება“; და მასვე უამსა აღივსო ცაღ ღრუბლითა და ვიდრე უამისა ზიარებამდე, შეიქმნა წვიმაღ საშინელი და დაათრო ყოველი ქვეყანაი“.¹¹

ჩვენი აზრით, ამ კონტექსტის მიხედვით, თრობა ნიშნავს არა სიმთვრალის ქმნას, შეღვინიანებას, არამედ, დაღვინებას, დაღვინებას, გაელენთვას...

საინტერესოა ერთი მომენტი. ქართულში დასველება თრობის მნიშვნელობითაც გვხვდება. ამ სიტყვას თედო სახოკია ასე განმარტავს: დასველება-ღვინით გამასპინძლება მეგობრისა, რომელთაც უნდა უთხრან: მშვიდობაში დაცვითე ახალი ტანისამოსი. მგლ., „გუშინ ახალი ტანისამოსი ჩავიცვი და ამხანაგებმა დამასველებინეს.“

როცა ახალ ტანისამოსს ჩაიცვამენ, მეგობრებს ღვინით უნდა გაუმასპინძლდეს ახალი ტანისამოსის პატრონი, უნდა დაასველოს ტანისამოსი. აქედან წარმოებული დასველება.¹²

გარდა ამისა, საუბრისას, ჩვეულებრივია დასველების ხმარება დათრობის მნიშვნელობით, მაგ., „სად დასველდი?“ (სად დათვერი?) და ა.შ.

სპარსულ ენაში არის ლექსიკური ერთეული რ(თარ), რომელიც ნიშნავს სველს. აქედან ნაწარმოებია ზმნა **تار** (თარ ქარდან) დასველება.

არ არის გამორიცხული, წარმოდგენილი ქართული და სპარსული ლექსიკური ერთეულები საერთო წარმომავლობისა იყოს.

დამოწმებული ლიტერატურა:

1. ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, თბილისი, 1986.
2. სულხან-საბა ორბელიანი, „სიტყვის კონა“, თბილისი, 1949.
3. ნ.ჩუბინიშვილი, ქართული ლექსიკონი, თბილისი, 1961.
4. ი. იმხაიშვილი, ქართული ოფთავის სიმფონია-ლექსიკონი, თბილისი, 1986.
5. იაბულაძე, ძველი ქართული ენის ლექსიკონი, თბილისი, 1973.
6. პ.ფენრიხი, ზ.სარჯველაძე, ქაროველურ ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, თბილისი, 1990.
7. O.Wardrop, English-Svanetian vokabulary: Journal ox the Royal Asiatic Society, 1911, July, Paris.kgv.602.
8. ვ.თოფურია, სვანური ენა, I, ზმნა, ტფილისი, 1931.
9. პ.ფენრიხი, ზ.სარჯველაძე, დასახ. ნაშრომი.
10. А.КЛИМОВ (ЭСКЯ, გვ.95).
11. გ. მიაწმინდელი; „იოანესა და ექვთიმეს ცხოვრება“. ქართული მწერლობა, ტ. II, 1987.
12. თ. სახოკია, ქართული ხატოვანი სიტყვა-თქმანი, თბილისი, 1979.
13. Персидско-русский словарь в двух томах, под редакцией Ю.А. Рубинчика, Москва, 1983.

NOMADI BARTAIA

ETYMOLOGICAL INVESTIGATIONS. *TROBA* ("BECOMING DRUNK")

Troba in the old and modern Georgian means to become drunk. "tr" root is traced in an other kartvelian language, in Svan. Though li-tr-e does not exactly mean to become drunk, it means to *d/r/i/n/k*. The word *troba* also has the meaning to become wet, to drench. Persian *tar* also means *wet*. The verb *tar Kardan to make wet* is derived from the same root.

We suppose that the discussed lexical units of the Georgian and Persian languages have the common source of origin.